

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Quæstio I. An detur potestas ferendi leges civiles, & ecclesiasticas?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

scripta, quæ ex usu & consuetudine viget. Christianis nullam ab hominibus legem imponi posse, nisi inquantum ipsi velint, error erat *Lutheri*, quem secuti sunt *Anabaptistæ* contendentes, non licere Christianis Magistratus gerere, nec inter illos tribunalia & judicia esse debere. *Wiclef*, *Huss* alique HH. docuere, Ecclesiæ nullam à Christo potestatem Jurisdictionis concessam esse, sed duntaxat prædicandi verbum Dei, & Sacramenta administrandi. Hi ipsi HH. negabant, ullas leges humanas habere vim obligandi fideles in conscientia; ipsam verò potestatem legislativam ita conjunctam esse cum Fide, & bonis moribus, ut Legislatori infideli & improbo parendum non sit. Alii denique potestatem ecclesiasticam à civili indivulsam esse contendunt.

QUAESTIO I.

An detur potestas ferendi leges civiles, & ecclesiasticas?

Familia aliqua, in qua vivunt maritus, uxor, 151. liberi, servi & ancillæ, dicitur communitas *imperfecta*: potestas verò, quæ marito ceu capiti ^{muni-} totius familiæ competit, *æconomica* seu *dominatio* ^{tas.} *va* vocatur, nec propriè *legislativa* est, cum illa non sit potestas publica respiciens bonum communis, ideoque Paterfam. præcepta dare potest, non autem leges condere. *Communitas perfecta* dicitur, quæ in ordine ad bonum commune sub aliquo capite coalescit, veluti civitates & Principatus. Præterea homines considerari possunt, vel *secundum se*, & extra omnem communitatem po-

434 DE LEGE HUMANA.

siti: & sic nulla datur potestas Jurisdictionis, quia singuli nascuntur liberi, ac proinde nullus dominio alterius est obnoxius; vel quatenus sunt membra communitalis, cui facto suo, vel alieno aggregati sunt.

152. *In Communitate perfecta datur potestas condendi leges civiles.* Est de Fide. Nam Christus ipse & verbo, & exemplo docuit, Principibus secularibus iusta imperantibus obediendum esse, veluti cum Luc. 20. interrogatus: *Licet nobis tributum dare Casari, an non?* . . . dixit ad eos: . . . *Reddite ergo, quæ sunt Cesaris, Casari.* Unde Apostolus ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non enim est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt.* (gr. *τεταγµέναι*, constitutæ) Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirunt. Et iterum ad Tit. 3. *Admone illos Principibus & Potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.* Nempe omnis perfecta Communitas ut pace & tranquillitate perfruatur, ut sua cuius jura servantur illæsa, ut bonum ejus publicum promoveatur, magis indiget Gubernatore, quam suo Capite familia. Quid autem commodi à Gubernatore expectes, quem destituit potestas ferendi leges, quibus firmentur Jura, & injuriæ ac scelera arceantur? In hanc igitur potestatem legislativam sive expressè, sive tacitè consensisse censentur homines, simul atque membra Communitatis esse elegerunt, quæ denuncumque illa gubernatio sit, vel monarchica, vel aristocratica, vel democratica, aut alia quævis mixta.

Datur

*Datur in Ecclesia potestas ferendi lēges eccle-
siasticas. Est de Fide. Cū enim Christus Matth. 18. dixisset: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi
sicut ethnicus, & publicanus, continuo subjun-
xit: Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis
super terram, erunt ligata & in cælo; & quæ-
cumque solveritis super terram, erunt soluta &
in cælo, significans, quantam Ecclesiæ Pastores
haberent potestatem, nequis illis auderet repugna-
re. Quocirca Apostolus Act. 20. ad Episcopos
Asiae, qui Ephesi convenerant: Attendite vobis,
& universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit
Episcopos regere Ecclesiam Dei. Et ad Hebr. 13.
hortatur Fideles, ut obediant Episcopis & Prælati
Ecclesiasticis: Obedite Præpositis vestris, & sub-
jacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi ratio-
nem pro animabus vestris reddituri. Igitur Præ-
lati Ecclesiæ præsent cum imperio non solum nu-
do & directivo, sed etiam coactivo. Quod ite-
rum docet idem Apostolus 2. ad Cor. 10. In prom-
ptu habentes ulcisci omnem inobedientiam; & c.
13. Prædixi & prædico, ut præsens, & nunc ab-
sens, iis, qui ante peccaverunt, & ceteris omni-
bus, quoniam si venero iterum, non parcam.
Utramque hanc potestatem, tam præceptivam,
quàm coactivam Apostolos exercuisse, S. Paginae
testantur, uti 1. ad Cor. 5. Ego quidem absens
corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi...
tradere hujusmodi hominem Satanæ in interitum
carnis. Et 1. ad Tim. 1. v. 29. Hymenæum &
Alexandrum simili excommunicationis fulmine
feriit. Eadem veritas constat ex perpetuo sensu &
praxi totius Ecclesiæ, Rom. PP. & Episcoporum.*

a) Utrum potestas condendi leges à Deo immediatè descendat? disputatur. Illam, qua Romanus Pontifex gaudet in totam & universalem Ecclesiam, à Deo immediatè esse, Orthodoxi facillè omnes, si fors *Febronianos* exceperis, largiuntur, nam Successoribus S. Petri non minùs ac ipsi S. Petro dictum est: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Episcopos etiam *Jure divino* habere potestatem ferendi leges pro suis Diocesisbus, satis colligitur ex c. 20. *Act.* ubi dicuntur à Spiritu S. positi, ut gregem suum regant, & pascant. Ut tamen hæc potestas vi ipsius ordinationis episcopalis accepta proximè expedita sit, atque in actum exire deinceps possit, per Romani Pontificis confirmationem compleri debet. Nempe Christus uti voluit, ut toti Ecclesiæ unus aliquis cum summa auctoritate præset; ita etiam statuit, ut alii essent Episcopi, qui in partem sollicitudinis venirent, gregesque particulares pascere, non minus tamen subordinati ad Pontificem Maximum, ac ceteri Apostoli D. Petro subordinati fuerant. Quos igitur peculiare greges pascere deberent, non ipse Christus determinavit (qui tamen ad Petrum dixit: *Pasce agnos meos, pasce oves meas*, h. e. Fideles omnes, universalem totius Ecclesiæ curam illi committendo) sed Vicario suo determinandum reliquit. Qui proinde uti duas pluresve Dioceses uni Episcopo assignare potest, sicque usum & exercitium Jurisdictionis augere, atque extendere; ita pariter, exigente publica vel necessitate vel utilitate Ecclesiæ eandem Jurisdictionem restringendi habet facultatem. Spondent nimirum Fideles omnes in Professione Fidei obedientiam Romano Pontifici: & Apostolos dedisse præcepta Episcopis à se constitutis, certum fit ex S. Literis, Episcopos autem imperasse Apostolis non legitur. Ad potestatem Legislativam civilem & politicam quod attinet; hæc quoque saltem in genere, & secundum se spectata immediatè à Deo promanat, juxta illud Sap. 6. *Præbete aures vos, qui continetis multitudinem . . . quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo.* Et Prov. 8. *Per me Reges regnant, & legum conditores justa decernunt.* Quibus consonat illud Apostoli ad Rom. 13. *Non est Potestas nisi à Deo.* Quodsi autem eadem potestas spectetur, quatenus est in hoc determinato homine, non videtur

detur esse immediatè à Deo, saltem ordinariè, quia neque ex natura (nam spectata præcisè natura humana datur plena inter homines æqualitas) neque ex divina institutione potestas legislativa penes hunc hominem residet. Igitur à populo est, id quod mirificè elucet ex diversa regiminis forma, qua quisque populus voluit gubernari. Quamvis ista aliquando mutari possit iustis de causis, veluti cum populus iusto bello subactus est, aut in pœnam perfidiæ & seditionis factæ. Licet itaque Princeps verè gerat vicem Dei, atque ex Jure etiam naturali obligentur subditi, ut ipsi obediant; non tamen majore, nec ampliore gaudet potestate, quàm quæ à populo in illum, vel Prædecessores ejus, ubi regnum hæreditarium est, collata fuit. Qui oppositum sentiunt, electionem v. g. dicunt esse meram conditionem, qua posita Princeps electus ex ipso Jure divino habeat potestatem regendi subditos. Quo casu nulla prorsus erit dependentia Summæ Majestatis & potestatis à populo, & illustrior fortiorque erit ipsa potestas legislativa.

6) Romanus Pontifex per se, & directè ferre leges civiles potest in suo duntaxat territorio, cujus principatum temporalem obtinet. Hinc rectè NICOLAUS I. *Can. 8. dist. 10. ait: Christum ecclesiasticæ & politicæ potestatis officia discrevisse, nec Pontificem secularibus negotiis debere se immiscere.* Corrigere tamen Principum leges potest, quodsi iniquæ sint, aut ecclesiasticæ immunitati noxiæ, tum quia Pontifici concredita est cura universalis Ecclesiæ circa ea omnia, quæ ad regimen Ecclesiasticum factum rectumque servandum utilia vel recessaria sunt; tum quia juxta DD. Orthodoxos Jus Civile cedit Canonico, ubi de peccato agitur. Et ipsi adeo Gentiles hanc in Sacrificulis & Sacerdotibus suis potestatem venerati sunt.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Homo ex primæva naturæ suæ conditione est liber, & soli Deo Creatori ac Domino suo subjectus; igitur potestas legislativa humana ad-

438 DE LEGE HUMANA.

versatur conditioni naturæ humanæ. Quocirca etiam Principatus nonnisi per tyrannidem introductus est, veluti de *Nemrod Gen. 10.* dicitur: *Ipsæ cepit esse potens in terra . . . Fuit autem principium regni ejus Babylon.* Et de *Alexandro* scribit *LUCANUS*, eum felicem terrarum prædonem fuisse. *Resp.* Spectato Jure naturæ, atque naturæ humanæ conditione homo neque dominatum & Jurisdictionem in alios exercet, neque servitutem & subjectionem ad hominem habet: huic autem primævo statui simul atque advenit status civitatis, in quo homines perfectam quamdam communitatem constituerunt, quæ esset quoddam corpus morale; jam elegerunt esse membra, quæ à capite dependerent; sicque facto proprio naturalem libertatem dimiserunt. Hæc tamen subiectio, quæ ab initio libera fuerat, in justam subinde necessitatem transit in regnis & principatibus hæreditariis, ne Jus successorum lædatur ex pacto Majorum, vel etiam aliunde, veluti si populus justo bello subjugatus fuerit, quæsitum. Esto, aliqua regna per vim & tyrannidem introducta sint; at istud neque de regnis omnibus dici potest, cum Deus ipse Hebræis primum Duces, dein Judices, tandem Reges dederit, penes quos rerum summa esset; neque tyrannis ad principatum pertinet.

Obj. II. Deus ipse in sacris Literis queritur de iis, qui humanis legibus diriguntur, & obtemperant. Sic *Isa. 29* *Appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me: cor autem ejus longe est à me: & timuerunt me mandato hominum & doctrinis.* Ergo. *Resp.* Deus conqueritur de populo, quod inanes & perversas scribarum traditio-

ditiones, plus quàm Dei legem observare studuerit; atque idcirco cor populi longè erat à Deo. Clariora hæc fiunt ex *Matth.* 15. ubi cùm Christus v. 3. reprehendisset Scribas & Phariseos, dicens: *Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?* subjunxit v. 7. 8. 9. *Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.*

Obj. III. Iterum *Isa.* 33. legitur: *Dominus Judex noster, Dominus Legifer noster, Dominus Rex noster.* Et *Jacob.* 4. *Unus est enim Legislatores & Judex.* Ergo potestas legislativa hominibus non competit. *Resp.* ad 1um. Cùm regimen Reipublicæ Judaicæ Theocraticum esset, adeo, ut Deus ipse daret præcepta omnia, tam moralia, quàm ritualia & judicialia; peculiari etiam modo Deus erat Judex, Legislatores & Rex Israëliitarum. Nihilominus tamen Israëlitæ debebant obtemperare Regibus, eorumque mandatis de conscribendo milite, de solvendis tributis, de aliis obsequiis Regi exhibendis. Cæterà Deus habet potestatem legislativam supremam & independentem ab omni alio, cum illa Principum à Deo participata sit, divinisque constitutis subjecta. Ad 2^{dum}. Eodem modo, sc. de Legislatore & Judice summo intelligi possunt verba *Jacobi*, quia additur: *Qui potest perdere, & liberare;* vel *quod unus* non singularitatem, sed idenditatem significat, sc. quòd Deus uti legislatores, sic etiam Judex sit, ac proinde aliis judicare non debeat, qui Legislatores non est. Ideo addit: *Tu autem quis es, qui judicas fratrem tuum?*

Obj.

Obj. IV. *Ose. 8. dicitur: Ipsi regnaverunt, & non ex me, principes extiterunt, & non cognovi eos.* Et Apostolus 1. ad Cor. 7. *Pretio, inquit, empti estis, nolite fieri servi hominum.* Et c. 8. *Unus Dominus.* Ergo. *Resp. Ad Imum.* Hebraeus habet: *Ipsi (Israëlitæ) Reges faciunt, & non ex me, h. e. secundum voluntatem meam: Principes constituunt, & non cognovi eos, h. e. non probavi eos.* Ad 2dum. Sensus est: *Si liberti estis, nolite vos vendere in servos, quia hæc civilis libertas decet Christi libertum, atque id commodi adfert, ut promptius serviatis Christo.* Nam v. 21. & 22. dixerat Apostolus: *Servus vocatus es? non sit tibi curæ: sed & si potes fieri liber, magis utere.* Qui enim in Domino vocatus est servus, libertus est Domini: similiter qui liber vocatus est, servus est Christi. Nempe in toto hoc capite S. PAULUS varios hominum status instruit, qualiter se gerere debeant in sua ad Fidem vocatione. An 3tium. Apostolus ostendit idolothyta nullius esse virtutis, quia nihil est idolum in mundo & quod nullus est Deus nisi unus. Et quamvis idolothytis vesci ex se illicitum non sit, neque exinde homo melior, aut peior fiat; edenda tamen non sunt vel repugnante conscientia, aut cum infirmiorum offendiculo.

Inst. Saltem in improbis non perseverat legum ferendarum potestas, quia teste Apostolo ad Rom. 13. *Quæ, sunt à Deo ordinata sunt.* *Resp.* Quo tempore Apostolus hortabatur Fideles, ut hominibus in potestate constitutis obedirent, hi erant infideles. Et quæ ratio sufficiens verba generatim posita ita restringendi? immo quæ Rerum publicarum perturbatio inde nascitura? alia certè opinio hære-

hærebat in animis primorum Fidelium, de quibus S. JUSTINUS in *Apol. ad Antoninum Pium* ita scribit: *Tributa verò & census iis, qui à vobis constituti sunt, ubique imprimis conamur pendere, quemadmodum ab eo (Christo) instituti sumus . . . hinc Deum solum adoramus, vobis autem in aliis rebus lati servimus, Regesque vos & hominum Principes confitemur.* Et S. POLYCARPUS ad Proconsulem ait: *Præceptum nobis est, ut Magistratibus & Potestatibus à Deo constitutis honorem debitum exhibeamus.* His accedit illustre Plinii testimonium de Christianis ad Trajanum scribentis, se nihil invenire, quo reprehendi Christiani possint de non servatis (exceptâ Religionis causâ) imperatoriis legibus. Merito igitur in Synodo CONSTANTIENSI Sess. 8. damnatus fuit hic 15. articulus *Wicleffi*: *Nullus est Dominus civilis, nullus Prælatus, nullus Episcopus, dum est in peccato mortali.* Denique hæc lectio: *Quæ sunt, à Deo ordinata sunt, nec Fonti græco, nec Vulgatæ consona est, sed ista semper obtinuit: Quæ enim sunt, sc. potestates, à Deo ordinata sunt;* atque ita legendum esse suadet contextus. Quod autem verba illa non tantum consilii, sed etiam præcepti vim habeant, iterum patet ex consequentibus: *Necessitate igitur subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.*

Obj. V. Esto, Principibus & Prælati potestas legislativa competat; at ea duntaxat præcipere possunt, quæ in Jure divino jam continentur, ita ut pœnas constituere valeant, quibus subditi ad divini Juris observantiam impellantur; proinde nullas condere leges possunt, quæ sint præter materiam à lege divina jam determinatam. Ita *Luthe-*

rus & Calvinus Resp. An igitur nova lex, eaque non divina, sed Apostolica non fuit, quam dedere Apostoli *Act. 15. Visum est Spiritui Sancto, & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis Simulacrorum, & sanguine, & suffocato?* Nonne præcepta de velandis mulieribus in templo, de jejūio quadragesimali, de Bigamis non ordinandis Apostolica erant? scribit præterea Apostolus ad *Theff. 14. Scitis, quæ præcepta dederim vobis per Dominum Jesum, h. e. per potestatem à Christo factam. Et 1. ad Cor. 11. Laudo autem vos fratres, quòd per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.*

Inst 1. Deus tam in V. quàm in N. Lege præcepit, ne quid adderetur verbo suo: sic *Deut. 4. Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, neque minuetis ex eo. Et Matth. 28. Euntes docete omnes gentes . . . docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis. Ergo. Resp. Ad Imum.* Sensus est: Non addetis quidquam legi meæ repugnans, nec auferatis quid eam mutilando, & corrumpendo. Sed & alia erat conditio legis mosaicæ, quàm novæ: in illa enim per leges ceremoniales & judiciales ita provisum erat Regimini sacro & politico, ut nova lege humanâ opus non esset. At in ista sunt præcepta ceremonialia paucissima, judicialia vix aliqua, ideoque Prælati Ecclesiæ sunt claves datæ, h. e. potestas ligandi & solvendi, regendique Ecclesiam. In Lege mosaica finis & officium Sacerdotum erat, ministrare, & sacrificare pro populo, cui implendo muneri satis erat habere potestatem ordinandi ea, quæ ad res sacras perfe-

pertinebant, & dubia fortassis occurrentia decidendi, quæ ipsis etiam competebat ex c. 17. *Deut.* ubi MOYSES ad populum: *Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies, quodcumque dixerint, qui præsumt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus.* Nec tamen ideo in V. T. nullæ leges novæ sunt conditæ, quamvis non sine communi consensu populi, uti *Esth.* 9. *Mach.* 4. In N. autem T. Christus Ministros suos potestate legislativâ instruxit, ut patet ex *num.* 153. Ad 2dum. Christus *loc. cit.* non excludit debitum servandi præcepta Ecclesiæ, & Prælatorum: immo hæc sua quodammodo esse satis declaravit dicens: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* Et alibi: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.*

Inst. 2. Lex Evangelica per se ipsam sufficit ad salutem: tum etiam potestas legislativa humana præjudicat supremæ Christi Monarchiæ. *Resp.* Lex Evangelica ad salutem sufficit, si servatur tota: inter leges autem evangelicas est quoque ista, ut Fideles audiant Prælatos Ecclesiæ, iisque obtemperent. Ad 2dum. Cum omnis Ecclesiæ, ejusque Pastorum Legislativa potestas à Christo ceu Capite, & Monarcha descendat, atque instituta sit, quomodo cedere in præjudicium supremi Monarchæ potest?

Inst. 3. Christus *Matth.* 23. reprehendit Phariseos, quod alligent onera gravia & importabilia, & *Marc.* 7. ait: *In vanum me colunt docentes doctrinas, & præcepta hominum.* Ergo. *Resp.* Utraque hæc Phariseorum reprehensio fuit iustissima,

444 DE LEGE HUMANA.

ma, qui non tantum onere legis mosaicae, sed aliorum etiam praeceptorum, & traditionum humanarum pondere Judaeos gravabant, cum ipsi digito suo ea praecepta nollent movere, & mandatum Dei relinquerent. Unde v. 9. Christus dicebat illis: *Bene irritum fecistis praeceptum Dei, ut traditionem vestram servetis.*

Inst. 4. Christus sustulit jugum legis veteris; igitur censendus non est dedisse potestatem hominibus, novum caeteris jugum imponendi. Certè leges Canonicae numero longè excedunt leges tam ceremoniales, quàm judiciales mosaicas. *Resp.* Post Leges Evangelicas prima veniunt Ecclesiae praecepta: & horum quatuor duntaxat, aut quinque obligant Christianos omnes, sc. de servandis jejuniis, de Festis, de Confessione annua, & de Communionem paschali: & quidem duo posteriora praecepta solum determinant tempus, quo lex divina sit implenda. Reliquae leges Canonicae certos duntaxat hominum status adficiunt; Cum contra L. V. praecepta omnes Israëlitae onerarent. S. AUGUSTINUS dum ep. 119. ait, Christum voluisse Religionem suam quàm paucissimis Sacramentis esse liberam, hanc verò libertatem humanis observantiis adeò premi, ut tolerabilior fuerit Judaeorum conditio, eoquod illorum praecepta, utut multa, divina tamen fuerint; solum queritur de abusibus & consuetudinibus, quas homines absque ratione & auctoritate legitima introduxerunt, vel introducere meditabantur; subdit enim: *Omnia itaque talia, quae neque Sacrarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universae Ecclesiae*

ſæ roborata ſunt . . . ſine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo.

Inſt. 5. Ex mente S. Bernardi Pontifices carent judiciariâ poteſtate, ait enim L. I. de Conſid. *Non monſtrabunt, puto, qui hoc dicunt, ubi aliquando Apoſtolorum aliquis Judex ſederit.* Ergo multo minùs gaudent poteſtate legislativa. *Reſp.* Atqui judiciariâ poteſtate uſus eſt S. PAULUS Fideles excommunicationis vinculo conſtringens. Itaque S. D. negat Pontificem Judicis partes agere debere in cauſis merè civilibus, nam addit: *Quid ni contemnunt judicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum, qui in cœleſtibus & Angelos judicabunt?*

Inſt. 6. Poteſtas Legislativa eccleſiaſtica facit ſtatum in ſtatu, & plurimas ſemper turbas excitavit. *Reſp.* Cur igitur Chriſtus fundavit Eccleſiam? cur Petro, & non Imperatori dixit: Tu es Imperator, & ſuper te ædificabo Eccleſiam meam: Tibi dabo claves regni cœlorum: Paſce agnos meos, paſce oves meas? Regimen Eccleſiæ ſpirituale; igitur diverſi generis ab illo Reipublicæ civilis: hæc illi in rebus ſpiritualibus ſubordinata, ſicuti Eccleſia in rebus temporalibus & terrenis cedit Imperio. Falfum proinde eſt, quod jaſtitant *Proteſtantes*, legiſlativam Eccleſiæ poteſtatem derogare Juri Imperantium ſummo legitimè competenti; neque enim Jus ſacrum ex ullo titulo poteſtati politicæ competit: temporali autem Principum regimini adeo non derogat, ut illud potius confirmet, rebelles ſubditos eccleſiaſticis quoque pœnis caſtigando. Præterea imperitè objiçient duo ſumma imperia, & natas inde civium obligationes ſecum pugnantes, cùm illa imperia non in eodem, ſed in diverſo genere ſint.

sint. Fuit sanè florentissimus semper regnorum & provinciarum status, quamdiu Sacerdotium cum Imperio concordia & amico fœdere sociatum fuit; neque publica felicitas perturbaretur umquam, nisi autonómica libertas cum Lutero ejusque sectatoribus è tenebris prorepisset. Quod ulterius objicitur, leges ecclesiasticas plurimum semper turbarum causam extitisse, iterum falsum est: nec enim leges, sed audax legum prævaricatio, sed contemptus, sed probrosa filiorum in sanctam matrem Ecclesiam impietas tumultus excitavit. Prò quantum nefas! Ecclesia à Christo fundata, sanctissimis Evangelii legibus munita, propagata ab Apostolis, Martyrum sanguine decorata, cujus supremum visibile caput est Christi Vicarius, quæ animarum salutem, ac sempiternam beatitatem summo studio & curis maximis promovet; spirituale hoc Christi regnum postremo ubique fere loco habetur; quasi verò Christiani homines cum Judæis Messiam expectarent temporalem nonnisi felicitatem adlaturum.

*) Latas à Summis Imperantibus leges vim suam non habere à consensu, & acceptance populorum, certum est, nam Potestas legislativa ecclesiastica immediate à Christo descendit, ut adeo nulla à populo dependeat; proinde & leges ecclesiasticæ vim suam omnem obligandi habent independentem à consensu populi. Similiter leges civiles ut actu obligent, non egent populi acceptance extra Statum Democraticum, alioquin penes Principes in statu monarchico, vel penes Optimates in statu aristocratico non esset potestas legislativa, & frustra hortaretur Apostolus Fideles, ut Principibus, & Magistratibus obediant. Merito igitur ALEXANDER VII. damnavit hanc propositionem: *Populus non peccat, etsi absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.* Atque istud quidem sapientissime ordinavit Deus: quod si enim subditis da-

tum

tum esset, Principum edicta & leges examini subicere, quàm facile repudiarentur omnes, quæ oneris quidquam imponerent? quoties subditi canerent seditionis classicum?

β) Promulgatione tamen opus esse, ut leges vim suam obligandi exerant, indubium est: Iquia lex non promulgata respectu subditorum se habet, tamquam si non existeret. Qualis autem promulgatio necessaria, sit controversatur. De Legibus publicis Imperii facile convenit inter Autores, eas promulgari in singulis provinciis debere, nec eas obligare nisi post lapsum duorum mensium à promulgatione facta, uti habetur in Nov. 66. cujus rubrum est: *Ut novæ Constitutiones post insinuationes earum post duos menses valeant.* Major est controversia de promulgatione Legis Pontificiæ universalis, an nempe sufficiat Roma facta, an in singulis diocesisbus facienda sit, ut lex in actu secundo obliget. Qui posterius adfirmant, ita discurrunt: spectata æquitate naturali ea requiritur legis promulgatio, quæ est medium sufficiens, ut subditi venire possint in notitiam legis authenticam, & observantia legis, atque uniformitas actionum prudenter sperari possit, maxime ubi lex ad omnes & singulos pertinet. Hujusmodi autem medium est duntaxat promulgatio in singulis Diocesisbus facta, ut satis patet. Deinde Lex ipsa Evangelica quamvis in die Pentecostes palam Hierosolymis facta esset, non idcirco jam tunc cepit obligare Gentes, sed jussit Christus Apostolos, ut euntes in mundum universum prædicarent omni creaturæ. Suffragatur factum Apostolicum, cum nempe Apostoli Decretum in Synodo conceptum per *Judam & Silam* miserunt ad Fideles, qui erant *Antiochiæ & Ciliciæ*. Idem factum legimus in Synodis tam Oecumenicis, quàm particularibus. Immo sunt, qui volunt non modo promulgationem in singulis Diocesisbus, sed etiam Episcoporum acceptionem necessariam esse. Cum enim Ecclesia per totum terrarum Orbem diffusa sit, nec Pontifex scire possit necessitates, consuetudines, & observantias Ecclesiarum particularium, mores, genium & indolem hominum, adeoque ignoret, an lex optatum fructum habitura sit; videtur similibus legibus tacita hac inesse conditio, si Episcopi acceptandas judicaverint. Quo tamen in casu Episcoporum erit, docere Pontificem, aut legis obser-

servantiam cum summis difficultatibus conjunctam fore, aut prorsus inutilem futuram.

γ) Huic sententiæ (inquit Cl. ZAHLWEIN *Tom. I. Q. IV. C. II. §. VII. pag. 393.*) hodierna praxis Germaniæ sat aperiè suffragatur: quotusquisque enim Episcoporum Constitutiones & Bullas Pontificias à f. m. *Benedicto XIV.* ad ipsos transmissas, omnes & singulas aut acceptavit, aut promulgavit, aut non per varias clausulas restrinxit, limitavit? nempe Episcopi ipso jure divino sunt tales, & in partem sollicitudinis vocati: & Ecclesiæ Regimen datum est in adificationem magis, quàm destructionem, ideoque mire sit oportet, mansuetum, charitate & humilitate plenum, moribus, genio ac ingenio hominum adtemperatum. Simul etiam pro Episcopis fortissima stat præsumptio, quòd non sint futuri Pontifici refractarii, aut illius contemptu, ri leges, quodsi suis utiles Ecclesiis esse agnoverint.

δ) Idem Cl. Autor *pag. 394.* ita prosequitur: Denique quis nescit hodie in pluribus Regnis & Provinciis vigere *Placetum Regium*, vi cujus à Principibus Secularibus Bullæ Pontificiæ examinantur, supprimuntur, vel approbantur, secus nullam vim habituræ? quodsi talis ac tanta sit potestas Principum Secularium in leges ecclesiasticas; quidni dicamus requiri acceptionem Episcoporum, quorum humeris præcipuè incumbit onus regendi Ecclesias, illisque omni meliori modo providendi?

ε) Ad *Placetum Regium* quod adinet; ubi vel ex speciali privilegio, vel ex usu & consuetudine hactenus viguit, minimè reprobandum est. Sicut autem tunc obtinet, quando Leges Pontificiæ aut contrariæ forent libertatibus Ecclesiarum jure obtentis, vel adversæ pactis & concordatis cum quibusdam Nationibus initis, vel aliquorum privilegiis publicis derogatum irent; ita nefas sit ad morum & Fidei dogmata illud extendere. Neque cum Religionis & disciplinæ ecclesiasticæ detrimento conjungi debet. Videri potest Cl. ZAHLWEIN *Tom. I. pag. 102. & pag. 177.* ubi inter cætera adversus eos, qui Imperantium Ecclesiasticorum potestatem divinitus traditam justo angustioribus circumscribere terminis moliuntur, quique illud etiam valere contendunt pro casu, quo Decreta dogmatica promulganda sunt, ita loquitur: "Ratio Status ecclesiastici instar humilis Agaris servi-

re cogitur. Si tantum haberent curæ zelantes isti pro Decretis politicis, ne in bonum publicum impingant, quantum pro Decretis ecclesiasticis; longè melius consultum foret rationi Status Politici. Interim aliquoties Placitum regium rectum habere usum posse, tum præcipuè, quando leges Pontificiæ possent turbare publicum. Juribus Principum vel consuetudinibus legitimè introductis, quas abrogare non esset consultum, forent contrariæ, haud diffitemur. De abusu intelligi volumus.

Q U A E S T I O II.

Utrum Leges à legitimo Superiore latae obligent in conscientia Fideles etiam justos?

Calvinus L. 4. Inst. c. 10. de legibus, quæ præ- 154.
ter materiam Jure divino præscriptam ab hu- Error
mana potestate feruntur, sic ait: *Hujus generis HH.*
ergo Constitutiones hæc impugnare animus est,
quæ in hoc feruntur, ut animas intus coram Deo
ligent, & religionem injiciant, ac si de rebus ad
salutem necessariis præciperent. Et Lutherus in
L. de captivit. Babyl. ita vociferatur: Clamo fiden-
ter, Christianis nihil ullo Jure posse imponi legum,
sive ab hominibus, sive ab angelis, nisi quantum vo-
lunt, liberi enim sumus ab omnibus. Inde nata est fu-
nestissima illa *anthonomica credendi libertas*, dum
uterque Hæresiarcha quâ scriptis & prædicationibus,
qua civium ad seditionem contra Principes incitatis
animis eò conatus suos Sec. XV. provexit, ut scissa
in partes Christi Ecclesia, multis centenis homi-
num millibus per cruenta & diuturniora bella
è medio sublatis, eversâ tranquillitate publicâ, for-
tunis cum sanguine exhaustis, rerum diu desidera-
tarum per suos sequaces tandem potiti sunt Prote-
stantium Antesignani: qui ad perennem rei memo-
riam